

Fredagen den 1 februari

Kl. 09.00–10.14

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2018/19:19 för tisdagen den 29 januari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:12

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:12 Stärkt upphovsrätt
av Jörgen Warborn (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 februari 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 29 januari 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2018/19:19

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:19 Återfallsförbrytare som går fria
av Ingemar Kihlström (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 februari 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 29 januari 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2019:4 Att planera för framtiden – statens arbete med scenarier inom miljö-, energi-, transport- och bostadspolitiken

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2018/19:39 till trafikutskottet

2018/19:42 till justitieutskottet

EU-dokument

COM(2019) 53 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 mars.*

COM(2019) 65 till utbildningsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 mars.*

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2018/19:16 om arbetslöshetsmålet

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag kan redogöra för min analys av varför arbetslöshetsmålet inte ser ut att nås och vad jag hade kunnat göra annorlunda för att vi ska kunna nå det mål för arbetslösheten som regeringen har satt upp.

Arbetslöshetsmålet har fungerat som en styråra för regeringens politik, och under den förra mandatperioden utvecklades den svenska arbetsmarknaden mycket starkt. Sysselsättningen ökade med över 300 000 personer, varav 200 000 utrikes födda. Hela jobbtillväxten har kommit till i reguljära jobb, inte genom subventionerade anställningar.

Vi har den högsta sysselsättningsgrad Eurostat någonsin uppmätt i ett EU-land och den högsta i Sverige på över 25 år. Inget annat EU-land har en större andel av sin befolkning i arbetskraften. Etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden går allt snabbare.

Arbetslösheten är nästan nere på 6 procent och minskade med över 1,5 procentenheter under den förra mandatperioden. Drygt halva minskningen av arbetslösheten bedömdes i budgetpropositionen för 2018 kunna hänföras till den finanspolitik som regeringen förde.

Ungdomsarbetslösheten minskade med ca 6 procentenheter under samma period. Andelen som befinner sig i ersättnings- och försäkringssystemen är den lägsta sedan 1981. Det underskott på ca 60 miljarder som den tidigare borgerliga regeringen lämnade efter sig har vänts till ett stort överskott. Statsskuldkvoten sjunker och hamnade under 2018 på sin lägsta nivå sedan 1977.

Anf. 2 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Först vill jag gratulera statsrådet till det fortsatta uppdraget som arbetsmarknadsminister. Statsrådet får naturligtvis skänka en tanke till sitt regeringsunderlag: Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Fru talman! Jag ställde denna fråga utifrån de påståenden som statsrådet gjorde i början av året om att regeringen nu tar bort Stefan Löfvens viktigaste vallöfte – det vallöfte som han gav i samband med valet 2014 och det löfte han gav i samband med att den socialdemokratiska regeringen tillträdde 2015.

Som alla kunde höra nyss, fru talman, fick jag inte svar på de två enkla frågor jag hade ställt, nämligen: Kan ministern redogöra för sin analys av varför arbetslöshetsmålet inte ser ut att nås? Och den kanske viktigaste frågan, fru talman, inför den kommande mandatperioden: Vad hade ministern kunnat göra annorlunda för att Sverige skulle kunna nå det mål för arbetslösheten som hade satts upp?

Jag noterar att statsrådet måste vara filmintresserad. Jag antar att statsrådets favoritfilm är *Tillbaka till framtiden*. Om det är *Tillbaka till framtiden 1, 2* eller *3* får vi väl reda ut i den här debatten.

Sverige låg 2014 på plats 12 i Eurostats ranking, och 2018 låg vi på plats 19. Då är det ganska magstarkt att säga att regeringen skrotar ett mål på grund av Moderaternas och Kristdemokraternas alliansbudget.

Så här har det varit, fru talman. Man kan bocka av de socialdemokratiska löftena. Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Det nådde man inte, så då strök man det. Arbetslösheten skulle vara under 6 procent 2018. Det vet vi att den inte är. Arbetsförmedlingen skulle bli en matchningsspecialist. Det kunde vi bocka av; det blev inte så. Det är inte okej med 70 000 långtidsarbetslösa, sa statsministern 2012. I december 2018 hade 78 000 gått arbetslösa i mer än två år.

Nyanlända ska vara i jobb inom två år, sa arbetsmarknadsminister Ylva Johansson i *Ekot* 2015 – hon tyckte att det var en realistisk målsättning. Det är 7 procent av de nyanlända som arbetar utan subventionerad anställning.

Traineejobben var ett av Stefan Löfvens viktigaste vallöften vid valet 2014. Man skulle skapa 32 000 traineejobb. När jag gick in och tittade på Arbetsförmedlingens statistik i december 2018 var det 27 personer som fått traineejobb. Fru talman! Det är väldigt stor skillnad mellan 32 000 traineejobb och 27.

Regeringen lovade 5 000 moderna beredskapsjobb. Det var 2 017 personer som hade beredskapsjobb, varav ungefär hälften hade det på Arbetsförmedlingen. Så här kan vi göra, fru talman, med löfte efter löfte från Socialdemokraterna: bocka av och konstatera ett misslyckande.

Mina två frågor kvarstår. Den viktigaste är: Vad hade statsrådet kunnat göra annorlunda så att man hade kunnat nå det mål som man satt upp?

Anf. 3 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag blev sugen på att slänga mig in i den här diskussionen därför att Lars Beckman från Moderaterna överraskande nog hade en ganska intressant fråga. Hur skulle man ha kunnat göra för att få ännu lägre arbetslöshet? Jag återkommer strax till det.

Det kommer ganska många missvisande påståenden och funderingar från Lars Beckmans sida, som det är viktigt att kommentera för någon som är intresserad av arbetsmarknadsfrågor. Det socialdemokratiska arbetslöshetsmålet har inte varit mitt, och jag tycker inte att man behöver försvara det.

Däremot är det intressant att fråga sig vad det är för typ av utveckling som Lars Beckman och Moderaterna tycker är relevant och intressant. Jag kan tycka att det är relevant och intressant om färre har blivit arbetslösa eller inte – om det har förts en politik i Sverige för att öka den andel av befolkningen som är i arbete och får lön eller inte.

Vi är några som minns hur Moderaterna inför valet 2006 intresserade sig väldigt mycket för statistik. Då var diskussionen från deras sida i princip den motsatta. Det spelade ingen roll vilken typ av arbetslöshetsstatistik man använde sig av, för det intressanta var hur många som går till jobbet en vanlig dag. Vi minns en del ganska misslyckade försök att sprida missuppfattningar om detta. Man räknade med folk som var på semester eller gjorde värnplikt eller så.

Till sist kunde man i alla fall konstatera att det är viktigt att diskutera arbetslöshet och den andel av de arbetsökande som inte har ett jobb. Men det är naturligtvis minst lika viktigt att diskutera det tillsammans med frågan hur stor andel av befolkningen som arbetar. Som ministern var inne på är det en mycket hög andel som gör det i Sverige. Kan andelen då vara högre? Ja, absolut. Då är vi inne på den ursprungliga frågan som Lars Beckman ställde men som han inte verkar vara så intresserad av egentligen.

Om man tittar på historiska fakta och så vidare kan man säga att det är viktigt med investeringar i utbildning och infrastruktur. Det gjordes en hel del sådant under förra mandatperioden. Vi får se vad som händer den här perioden.

Det är jätteviktigt att man har resurser i kommunerna, där mycket arbete görs som är nödvändigt och som måste finansieras genom det offentliga. Där har jag en stor oro för att den nya koalition som styr inte kommer att kunna göra den typ av prioriteringar som är nödvändiga just för att man sänker skatterna för dem som har de högsta inkomsterna. Vi får se.

En annan sak som man bör undvika att göra är att till exempel förstöra Arbetsförmedlingen. Det finns kanske risk för att det sker, men det finns det en annan interpellation om.

Låt mig sammanfatta det. Vad ska man göra för att få ned arbetslösheten? Om man tittar både på förra mandatperioden och på Sveriges moderna historia är svaret ganska tydligt: Gör inte som Moderaterna vill, för då går det dåligt! Man kan förstås fråga ministern hur man trots samarbetet med Centern och Liberalerna kan undvika att göra som Moderaterna vill. Det ska bli intressant att följa den diskussionen.

För min del tycker jag att det är viktigt att arbetslösheten måste ned. Vi kan konstatera att vi har en mycket hög sysselsättningsgrad i Sverige, alltså många som arbetar för lön. Det är inte tack vare moderat politik utan för att man har undvikit att föra den.

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Målet att ha den lägsta arbetslösheten i Europa är och har alltid varit svårt att nå. Det var det redan när det sattes upp, och det har

blivit ännu svårare. Den stora skillnaden är naturligtvis hur stor andel av befolkningen som är i arbetskraften. Det slår direkt mot arbetslöshetsstatistiken.

Jag är stolt över att vi har en väldigt hög andel av befolkningen i arbetskraften. Det är en stadigt ökande andel. Det är bra för Sverige. Men det påverkar också arbetslöshetsstatistiken. Jag skulle aldrig ägna mig åt att försöka få bort folk från arbetskraften för att klara ett arbetslöshetsmål. Det är helt fel väg att gå.

Jag kan bara påverka i Sverige, och i Sverige har arbetslösheten sjunkit och arbetskraftstalet ligger verkligen rekordhögt. Det ligger imponerande högt, måste jag säga. Vi har en rekordhög sysselsättningsgrad.

När Sverige under flyktingkrisen tog emot fler flyktingar – mycket fler flyktingar – än andra EU-länder var det många som gjorde bedömningen att detta skulle leda till en ökad arbetslöshet. Men vi lyckades klara det och ändå sänka arbetslösheten.

När jag tillträdde var det, tror jag, ungefär 19 procent som var i arbete efter två år i etableringen. Nu är vi uppe i över 32 procent. Jag är förstås inte nöjd med det, men vi har styrt väldigt tydligt mot att få kortare tid till arbete.

Under många år tog det nio år innan hälften i en grupp av flyktingar var etablerade på arbetsmarknaden. Nu är vi nere i fem år. Jag är förstås inte nöjd med detta, men vi har nått betydande framgångar under den gångna mandatperioden.

Alla grupper har ökat sin sysselsättningsgrad, men allra mest har den ökat för utrikesfödda kvinnor. Det är särskilt glädjande. Den gruppen ligger fortfarande lägst, men tidigare låg den väldigt mycket lägre än andra grupper. Nu närmar sig de utrikesfödda kvinnorna de andra grupperna, trots att de andra grupperna också har ökat sin sysselsättningsgrad.

En annan grupp som har ökat mycket är de över 65. Det är också väldigt glädjande, för vi behöver folk som kan och vill jobba längre.

Jag tycker att målet har fungerat väl som en styråra för den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken och har gett goda resultat. Men jag ska ändå ta seriöst på Lars Beckmans fråga: Vad hade kunnat göras annorlunda? Det jag kan se är att fler borde vara i utbildning. Med de stora kompetensbrister som finns på arbetsmarknaden är det ännu fler i arbetskraften som borde gå en yrkesutbildning. Det har naturligtvis tagit tid att bygga upp utbildningarna med Kunskapslyftet. Det har vi gjort successivt. Men det är fortfarande en för liten andel av de kortutbildade arbetslösa som går in i utbildning. Där tycker jag att man behöver göra ännu mer.

Anf. 5 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det hade naturligtvis varit en sensation om arbetslösheten i Sverige hade stigit kraftigt i en högkonjunktur. Jag tror inte att det är detta som statsrådet menar. Men det intressanta i det här sammanhanget är naturligtvis: Vad är det i regeringens politik som har gjort att arbetslösheten skulle minska?

Jag tror faktiskt att det kan finnas väljare som trodde på Stefan Löfven. Jag tror att det kan finnas väljare som trodde på statsrådet Ylva Johansson när de gick och röstade. I valrörelsen fick de höra att vi ska ha Europas lägsta arbetslöshet, och det kan faktiskt finnas de som trodde på det.

Då är det klart att det måste vara en besvikelse när till exempel Tyskland har en arbetslöshet på 3 procent och Storbritannien har en arbetslöshet på 4 procent. Land efter land har gått förbi Sverige, och nu ligger vi på plats 19.

Sedan kan man alltid diskutera om målet var rätt. Man hade ju kunnat nå målet om det hade blivit väsentligt högre arbetslöshet i de andra länderna. Då hade naturligtvis Sverige klättrat i rankningen. Det var kanske detta regeringen hoppades på; vad vet jag.

Vi kan titta på gruppen nyanlända. Statsrådet sa i en intervju år 2015 att hon tyckte att det var en realistisk målsättning att nyanlända invandrare ska vara i jobb inom två år. I dag är det 7 procent av de nyanlända som arbetar utan subventionerade anställningar. Det är klart att det inte är bra.

Snabbspåret har också varit ett slags paradnummer för statsrådet. Jag kan ta ett exempel: kockar. Det saknas 5 000 kockar i Sverige. I december 2018 var det 32 personer som deltog i snabbspåret för att bli kockar. Så här kan vi fortsätta. Jag rabblade ju upp en del i mitt förra inlägg. Här finns det stora brister i regeringens politik.

Det verkligt intressanta kommer vi inte att få reda på. Men om man inte hade höjt skatterna med 60 000 miljoner under förra mandatperioden, om man inte hade fördubblat arbetsgivaravgifterna för unga och om man inte hade gjort breda skattehöjningar riktade mot näringslivet, hur hade det sett ut då? Vi hade kanske till och med nått målet om EU:s lägsta arbetslöshet.

Jag tror att det är viktigt för demokratin – inte minst kommer detta upp i nästa interpellationsdebatt, då vi ska debattera Arbetsförmedlingen – att politiker efter ett val gör det de före valet har sagt att de ska göra. När man sätter upp mål ska de vara realistiska och genomförbara. Annars tror jag att det kan skapa besvikelse och frustration hos svenska folket. Om ytterkantspartier växer på grund av människors frustration är det naturligtvis djupt olyckligt.

Jag såg att Stefan Löfven i Aftonbladet nu i veckan sa: ”Sysselsättningen är min stora grej.” Om man säger det måste det också hålla ihop politiken. Man måste ha en politik för fler i jobb. Man måste ha en politik för ett bättre företagsklimat. Man måste ha en politik för, precis som statsrådet sa, bra infrastruktur.

Jag var i Ljusdal i går, och där berättade det framgångsrika företaget Peges hur beroende de är av infrastruktur. De är beroende av att plåten kommer från SSAB i Borlänge, och de kör ned produkterna till Skåne. Till och med en sak som halkbekämpning är alltså viktig för att få ned arbetslösheten i Ljusdal. Ska man kunna finnas i hela landet måste hela Sverige kunna leva.

Anf. 6 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Vi som har följt den allmänna debatten har kunnat konstatera att Moderaterna är ett parti med stora problem. Det är ett parti som är drabbat av en hel del kriser. Det kanske är det som avspeglas i att man inte intresserar sig så mycket för vad som händer i verkligheten eller för politikens innehåll. Man intresserar sig mer för hur man kan spinna saker runt politiska motståndare.

Det verkar vara väldigt tydligt nu, ännu tydligare efter detta inlägg, att Lars Beckman inte är så intresserad av om det är fler eller färre som är

arbetslösa, om det är fler eller färre som arbetar, i Sverige. Han är mer intresserad av hur Stefan Löfven kanske formulerade något slags mål 2014.

Jag tycker att det är intressant om arbetslösheten ökar eller minskar. Jag tycker att det var bra att arbetslösheten minskade med den förda politiken under förra mandatperioden. Jag tycker också att det är bra att Sverige har en hög sysselsättningsgrad. Sverige är alltså det land i Europeiska unionen som har högst andel av befolkningen i avlönat arbete.

Tror jag att det kan bli bättre? Ja, absolut, det finns mycket man kan göra för att förbättra detta. Som vi var inne på tyder det mesta på att det handlar om att undvika att göra det som Lars Beckman och Moderaterna i andra sammanhang tycker att man bör göra.

Det var intressant att Lars Beckman nämnde halkbekämpning och annan infrastruktur – att det på något magiskt sätt ska förbättras samtidigt som man står för en politik med stora skattesänkningar. Det är en fråga som kanske förtjänar en egen debatt eller till och med ett seminarium. Det är väl också där min oro finns när det gäller den tillträdde regeringen. Hur ska man få möjlighet att genomföra de stora satsningarna när man för en skattesänkningspolitik? Men det får vi återkomma till i andra sammanhang.

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det var intressant att Lars Beckman lyfte upp de, enligt honom, alternativa sätten att bekämpa arbetslösheten, nämligen sänkta skatter och halverad eller sänkt arbetsgivaravgift för ungdomar. Det intressanta med de förslagen är att de har prövats. De fungerade väldigt dåligt. Trots otroligt dyra subventioner – det var nästan 20 miljarder per år i subventioner till ungdomarna – hade vi en ungdomsarbetslöshet som var bland de högre i Europa. Den var så hög att vi fick EU-stöd.

Vi lade om politiken. Vi återställde arbetsgivaravgifterna och började jobba på ett annat sätt med ungdomsarbetslösheten – med mycket gott resultat. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit dramatiskt och är den lägsta sedan 2001.

Det går alltid att säga att man kan göra mer, men det handlar inte om att gå tillbaka till den politik som både misslyckades och fick väljarna att vilja ha ett regeringsskifte. Det var ju jobbpolitiken som gjorde att Moderaterna förlorade regeringsmakten. Det känns väl inte heller som att det i det senaste valet var just Moderaternas politik som lockade särskilt många nya väljare.

Det kanske är därför som Lars Beckman är lite bitter. Jag förstår faktiskt inte riktigt denna vurm för att se det som ett misslyckande att ungdomar inte har subventionerade anställningar eller är i arbetsmarknadspolitiska åtgärder utan i stället faktiskt har osubventionerade jobb. Det är det vi har lyckats med. Det är mycket färre ungdomar i olika typer av åtgärder. Det tycker jag är en framgång.

Jag anser inte alls att ungdomar borde ha ett traineejobb om de kan ha ett vanligt jobb. Om de kan ha ett vanligt jobb, som inte är ett traineejobb, tycker jag att det är mycket bättre. Jag är inte den som föraktar subventionerade anställningar. De är bra verktyg, till exempel för dem som är nya i Sverige. Jag tycker att det är ganska naturligt att många, innan de har lärt sig svenska ordentligt och innan de har lärt sig hur det fungerar på en

svensk arbetsplats, tar ett arbete med en subvention. Det tycks också fungera väldigt väl.

Jag sa när jag tillträdde för drygt fyra år sedan att jag tycker att man i normalfallet ska bli etablerad på arbetsmarknaden eller komma in i utbildning under den tvååriga etableringsperioden. Det tycker jag fortfarande. Det är fortfarande det jag styr mot.

Vi har gått från 27 procent upp till 44 procent under de gångna fyra åren, trots att det har varit otroligt många fler i etableringen. Det är ett gott resultat, men jag är inte nöjd. Jag ser fortfarande att det tar alldeles för lång tid. Det är för långa ledtider. Jag är säker på att detta, under fyra år, går att snabba upp och göra ännu fortare och att det går att få en ännu större andel människor som är etablerade på arbetsmarknaden eller som är inne i studier.

Vi har väldigt få som går till studier. Jag skulle vilja se att fler nyanlända går in i studier. Där har vi sett en mycket marginell ökning. Nästan hela ökningen gäller människor som kommer i arbete.

Det finns naturligtvis enstaka individer som kan ha särskilda svårigheter – jag är medveten om det. Då får man tänka sig att det kan ta lite längre tid. Men i normalfallet, om de inte har många andra problem, till exempel sjukdomar, funktionsnedsättningar eller annat, menar jag att man bör styra mot att detta ska ske inom två år.

Vi kommer att komma med fler förslag inom detta område för att ytterligare snabba upp det och för att få fler etablerade på arbetsmarknaden inom kort tid.

Anf. 8 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vänsterpartiets attack mot att man sänker skatten för de rikaste är väl en debatt som Vänsterpartiet får ta med Socialdemokraterna, som avser att ta bort hela värnskatten från den 1 januari.

Göran Greider är kanske inte så läsvärd alla gånger, men han har en rubrik i Dala-Demokratens ledare. Jag tror att den är publicerad i papperstidningen i dag. Han ställer ungefär den här frågan: Kan man lita på Ylva Johansson? Han gör det utifrån ett vänsterperspektiv, men frågan är lika relevant för mig som moderat och inte minst för svenska folket.

De nio löften som Socialdemokraterna har satt upp har man alltså inte hållit. Man har tyvärr misslyckats med löfte efter löfte. Vi är helt överens om att fler måste komma i jobb. Vi är helt överens om att Sverige måste ha en aktiv näringspolitik och en politik för ett bättre företagsklimat. Men det är klart att det måste vara bekymmersamt när man lovat svenska folket att vi ska ha EU:s lägsta arbetslöshet. När man gav det löftet låg vi på plats 14, och nu ligger vi på plats 19.

Sverige har en arbetslöshet på över 6 procent trots att Stefan Löfven lovade att den skulle vara under 6 procent. Man kan titta på länder som liknar oss i något avseende: Tyskland och England. De har väsentligt lägre arbetslöshet.

Det är klart att varje person i Sverige som går arbetslös trots att man vill eller skulle kunna jobba är ett misslyckande, särskilt med tanke på att jag möter många företagare som säger: Jag skulle kunna anställa personer.

Det är ett gigantiskt misslyckande för den gamla regeringen. Jag hoppas verkligen att den nya regeringen, med ett nytt regeringsunderlag, kan föra en bättre politik för Sverige som gör att arbetslösheten sjunker och att fler kommer i jobb.

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är intressant att Lars Beckman anser att det är ett misslyckande om man inte har 32 000 ungdomar i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och de i stället har fått arbete på den reguljära arbetsmarknaden. I stället för att ha en så hög ungdomsarbetslöshet att man får EU-stöd när man den lägsta ungdomsarbetslösheten på 18 år. Det uppfattar Lars Beckman som ett misslyckande. Jag har precis motsatt syn på detta.

Arbetslösheten har minskat år efter år som jag har varit arbetsmarknadsminister samtidigt som sysselsättningen och sysselsättningsgraden har ökat. Det är jag stolt över.

Det finns många likheter mellan Sverige, Tyskland och England, som Lars Beckman tar upp. Men det finns också olikheter. En av de stora olikheterna är att man i dessa båda länder har en väsentligt lägre andel av befolkningen i arbetskraften. Jag tänker aldrig styra mot och ha som mål att vi ska ha färre människor i arbetskraften. Det är det inte värt för att få en bättre arbetslöshetsstatistik. Jag tänker alltid se till att föra en politik som gör att så många människor som möjligt är i arbetskraften. Den svenska politiken har lyckats. Andra länder får svara för hur de lyckas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2018/19:17 om Arbetsförmedlingen

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig hur jag ska införa det nya systemet och hur stora implementeringskostnaderna är.

Enligt januariavtalet ska Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Förändringen av Arbetsförmedlingen ska vara fullt genomförd under 2021.

Det är ännu för tidigt att fastslå hur förändringarna ska genomföras och ekonomiska konsekvenser kopplade till detta.

Anf. 11 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det uttömmande och långa svaret! Det är säkert många fler än jag som är nyfikna på: Hur tänker statsrådet ta sig an denna uppgift?

Fru talman! Det kan man undra, inte minst med tanke på den retorik som statsrådet har haft i denna talarstol under fyra år och inte minst med tanke på den retorik som Socialdemokraterna hade inför valet 2018.

Jag noterade i en annan interpellationsdebatt att jag fick en passning gällande valresultatet. Då noterar jag att Socialdemokraterna gjorde sitt sämsta valresultat sedan rösträtten infördes.

Fru talman! Det kan ju ha funnits de som trodde på Socialdemokraterna i valet 2018. Det kan ha funnits de som trodde på retoriken från Socialdemokraterna. Man anklagade oss moderater för att vilja införa marknadsnyror. Man anklagade oss moderater för att vilja ta bort värnskatten – skatten för de rikaste. Man anklagade oss moderater för att vilja rasera Arbetsförmedlingen. Så här skulle vi kunna fortsätta på punkt efter punkt.

Arbetsförmedlingen har haft stora problem. Statsrådet har försvarat Arbetsförmedlingen. Nu noterar vi att det har gjorts en överenskommelse i regeringsunderlaget MP, S, L och C om att Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden och att ett nytt system baserat på LOV ska införas.

När man nu har tagit på sig den arbetsuppgiften vore det intressant om statsrådet hade några tankar, någon idé, om hur det ska gå till. Jag vet inte om svenska folket blev så mycket klokare av *Ekots lördagsintervju*, men jag har lyssnat på den med stort intresse, inte minst inför den här interpellationsdebatten.

Det vore väl lämpligt om statsrådet nu använder den här möjligheten till att berätta vilken insikt regeringen har kommit till när man säger att man i princip ska ta bort den statliga Arbetsförmedlingen och införa ett helt nytt system baserat på LOV. Då måste man kanske ha någon idé om hur det ska gå till. Med vilken lust och entusiasm brinner statsrådet för att nu göra om Arbetsförmedlingen i grunden, trots att man under hela den förra mandatperioden och längre än så har försvarat den statliga Arbetsförmedlingen?

Anf. 12 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Återigen har Lars Beckman en väldigt intressant fråga, och nu tänkte jag passa på att använda detta att han har ställt intressanta frågor till att själv fråga statsrådet en del saker. Lars Beckman fastnar lite grann i sin stora bitterhet efter valet och regeringsbildningen, men det finns naturligtvis viktiga frågor att ställa angående Arbetsförmedlingen.

Jag är mycket, mycket orolig för hur den uppgörelse som har gjorts mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna kommer att påverka den svenska arbetsmarknadspolitiken i framtiden i allmänhet och Arbetsförmedlingen i synnerhet. Jag har hört Ylva Johansson säga i olika sammanhang att hon ska vara garanten för att det inte blir ett kaotiskt förlopp. Jag ser det dock som väldigt svårt att undvika och skulle vilja höra hur ministern faktiskt tänker kring detta.

Vi vet ju att de privatiseringsexperiment som genomfördes av den borgerliga regeringen under Reinfeldttiden var katastrofala på många sätt. Oseriösa bolag flockades till flera av insatserna. De som arbetade på Arbetsförmedlingen hade svårt att behålla sin yrkesintegritet och kunna göra ett gott jobb, vilket gick väldigt hårt ut över de arbetsökande, som många gånger fick ett mycket dåligt bemötande på grund av att personalen hade orimligt ställda mål.

Hur ska man undvika att det blir minst lika dåligt när man nu ska göra ett fullskaleexperiment i stället för det experiment som genomfördes och som i stora stycken var misslyckat?

En annan fråga som dyker upp i det sammanhanget är att på grund av den budget som M, KD och SD fick igenom har Arbetsförmedlingen fått stora och helt ogenomtänkta sparbetning som innebär att man nu har fått varsla 4 500 personer.

Jag hade trott att ministern med den här överenskommelsen under fötterna åtminstone kunde lova att det skulle tillföras medel till Arbetsförmedlingen så att den omvandling som man nu har utlovat åtminstone skulle gå till på ett rimligt sätt för personalen. Men det är ju inte de signalerna som har kommit från Ylva Johansson. I en intervju säger hon i stället att hon inte alls kan lova någonting sådant, utan det kan mycket väl hända att varslen omvandlas till uppsägningar.

Vilket scenario ser man framför sig om Arbetsförmedlingen ska genomgå en historisk omläggning samtidigt som man har en väldigt kaotisk personalsituation? Hur ska det bli bra för de människor som behöver Arbetsförmedlingens stöd och för dem som arbetar på Arbetsförmedlingen?

Vi är säkert eniga om att det var oansvarigt av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna att få igenom en sådan här ogenomtänkt budget. Men nu har ju regeringen en möjlighet att göra någonting åt det. Problemet är att det inte är helt uppenbart att den viljan finns. Den uppgörelse som man har gjort med Centern och Liberalerna verkar snarare vara ett hinder för att göra någonting åt saken än ett stöd för det. Detta oroar mig mycket.

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är utmärkt att Lars Beckman har uppfattat den socialdemokratiska politiken och vad mitt parti gick till val på. Jag tror att många väljare också uppfattade vår politik, och det är bra. Det är så det bör gå till i en valrörelse: Partier redovisar vilken politik man vill genomföra, och väljarna röstar.

Lars Beckman verkar dock vara en av få i Sverige som inte har uppfattat att den parlamentariska situationen efter valet resulterade i att varken något enskilt parti eller någon tidigare regeringskonstellation fick majoritet i Sveriges riksdag för att bilda regering på tidigare regeringsunderlag.

Jag beklagar förstas att mitt parti inte nådde mer än 28 procent. Men det är väljarna som har valt representanterna till riksdagen, och det är vi politiker som har att hantera den situationen och bilda regering trots att det inte finns några tydliga majoriteter för tidigare regeringskonstellationer eller enskilda partier.

Lars Beckmans parti ville bilda en regering som kräver Sverigedemokraternas aktiva stöd i princip i varje omröstning. Jag är väldigt glad att det fanns en majoritet i Sveriges riksdag som sa nej till den typen av regeringskonstellation. Vi lever i en viktig tid, och jag tror att det är oerhört viktigt att stå upp för grundläggande värden om mänskliga rättigheter, om frihet för kulturen, om frihet för rättsväsendet och för en grundläggande syn på människan och människors lika värde. Vi ska aldrig förfrämliga den andre.

Nu tycker Lars Beckman säkert att det är stora ord, men för mig är detta väldigt viktigt. Jag och mitt parti har varit beredda att göra ganska stora uppoffringar för att kunna bilda en regering på ett annat underlag för att hålla Sverigedemokraterna utanför aktivt inflytande över regeringsmakten.

När man kompromissar med andra partier är det självklart så att andra partier också får igenom sin politik. Det är det som är själva idén med att man kompromissar med andra partier. Så måste det gå till i en demokrati. Allt annat vore orimligt.

Det är ingen hemlighet att delar av det som finns i januariöverenskommelsen är sådant som Socialdemokraterna gick till val på. Andra delar är sådant som andra partier som står bakom avtalet gick till val på. Det är en kompromiss. Självklart är det på det sättet, och så måste det vara.

Jag är stolt över att vi klarar att göra den typen av kompromisser, och jag är ganska säker på att svenska folket vill se politiker som klarar att ta ansvar också i situationer där det parlamentariska läget är väldigt oklart. Jag tror att det har varit uppenbart för alla under hösten att det har varit svårt att bilda en regering, och att det faktiskt kostar på för de partier som ska göra det.

I sakfrågan är det så här: Ja, det är en mycket grannlaga uppgift att göra en stor reformering av Arbetsförmedlingen, och det gör det naturligtvis inte lättare att riksdagen med stöd av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har röstat igenom en budget som på ett väldigt ansvarslost sätt radikalt förändrar förutsättningarna. Det är en brutal nedskärning av resurserna till arbetsmarknadspolitiken.

När det gäller de anställda på Arbetsförmedlingen måste man minska personalstyrkan otroligt mycket för att nå den besparingen under innevarande år. Jag tycker att det är ett ansvarslost sätt att hantera de viktiga frågorna om arbetsmarknadspolitiken.

Det är också så, vill jag säga till Ali Esbati, att den budget som man har beslutat om har man också beslutat om på intäktssidan, och den ligger fast under innevarande år. Det är inte möjligt att i en ändringsbudget ändra till exempel i den del som gäller inkomstskatter. Det begränsar det utrymme som finns, också i en ändringsbudget. En regering är alltid skyldig att följa de beslut som riksdagen har fattat, och riksdagen har fattat beslut om en budget som får allvarliga konsekvenser.

Jag ska svara mer på frågan hur jag ser på att man kan reformera Arbetsförmedlingen utan att upprepa tidigare misslyckanden.

Anf. 14 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi tar Arbetsförmedlingens budget först. Med den justering som nu görs är Arbetsförmedlingens budget nere på den nivå som den hade 2016. Jag tror att få skulle anse att det var katastrof då.

Men det mest intressanta är naturligtvis vad generaldirektören säger. ”Arbetsförmedlingens generaldirektör Mikael Sjöberg ser inte att ett eventuellt höjt anslag i en ändringsbudget eller en utökad anslagskredit kommer att förändra myndighetens planer. Antalet varslade kommer ändå att ligga kvar. ’Jag skulle hantera utökade resurser på ett annat sätt’”, säger han.

Han säger också: ”Min bedömning i dag, och den har alltså ändrats efter januariavtalet, är att vi inte kommer att återanställa. Om jag får bestämma kommer vi i stället hantera eventuellt ökat anslag i ändringsbudget ... på ett annat sätt.”

Då har vi rätt ut det. Då behöver vi inte debattera det längre.

Jag tycker ändå att det är intressant att statsrådet undviker att svara på frågan med vilken liv och lust statsrådet nu tar sig en uppgiften att reformera Arbetsförmedlingen i grunden. Hela statsrådets politiska karriär har ju byggts på att tala om att höjden av ondska är att förändra Arbetsförmedlingen.

Jag vet inte hur många debattartiklar Raimo Pärssinen, den tidigare socialdemokratiska riksdagsledamoten från Gävleborg, har skrivit om höjden av ondska när vi moderater har sagt att vi måste få en matchning som funkar, att vi måste förändra Arbetsförmedlingen för att hjälpa arbetslösa att få jobb och att vi måste förändra Arbetsförmedlingen för att hjälpa företaget att slippa betala dubbelt – både för Arbetsförmedlingen via skattsedeln och sedan, när de ska rekrytera, för att anlita ett privat bemanningsföretag.

Man är ju nyfiken på hur det här ska gå till. Man accepterar att sätta sig i en regering. Man accepterar att styra Sverige på Alliansens budget. Man accepterar det uppdraget, som går tvärt emot vad man har lovat väljarna. Vad har man då för idéer och tankar? Dessa 40–50 utredningar som ska tillsättas, vad har de för ingångsvärden?

Jag tror nämligen, precis som statsrådet säger, att det är en viktig demokratifråga att politiker uppträder ärligt och att man gör efter ett val vad man säger före. Säg att man inte gör det. Säg att jag röstade på Socialdemokraterna i tron att Arbetsförmedlingen skulle vara kvar oförändrad eftersom det var de signaler och löften som gavs. Vad betyder det då, fru talman, när man gör precis tvärtom? Vad betyder det för tilltron till det demokratiska systemet? Vad betyder det för tilltron till institutioner? Vad betyder det när någon röstar på en politik men får en helt annan?

Jag tror att det kan vara mer förödande för synen på demokratin och tron på institutioner än att riksdagen utövar parlamentariskt inflytande genom de folkvalda. Jag tror att det är direkt skadligt för demokratin att ni har fått människor att rösta på er och sedan bytt politik 180 grader. Ni är som en virvelvind. Sedan säger ni att ni tar ansvar och kompromissar. Men ni har kompromissat om det som många journalister har ställt frågor om till er: era grundläggande ideologiska frågor, där ni i hundra år har sagt en sak. Sedan vill ni sitta kvar i regeringen och byter till en politik som är tvärtom. Det tror jag är förödande för tron på demokratin, institutioner och alla oss förtroendevalda.

Min fråga kvarstår: Med vilken liv och lust och entusiasm avser nu statsrådet att i grunden reformera Arbetsförmedlingen och införa valfrittssystemet, alltså LOV?

Anf. 15 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag reagerade på Lars Beckmans påstående att någon skulle ha sagt att en privatisering av Arbetsförmedlingen skulle vara höjden av ondska. Det tror jag inte att någon har sagt. Det är bara dåligt. Om jag ska komma på mer ondskefulla saker kan jag tycka att till exempel att öppna upp för samarbete med ett rasistiskt parti som har rötter i nynazismen är lite värre. Men nog om det.

Till skillnad från Lars Beckman tycker jag att det är politikens innehåll som är det intressanta. Lars Beckman är ju upprörd över att det inte är han själv som för den här politiken utan att det är någon annan som gör det, påtvingat eller inte. Jag kan tycka att det är politikens innehåll som är det intressanta, och det är det jag oroar mig för.

Ylva Johansson säger att det var en oansvarig budget som gick igenom tack vare M, KD och Sverigedemokraterna. Det är vi helt överens om. Det är också riktigt att inkomstsidan i budgeten är låst på många sätt. Men det är inte riktigt korrekt att regeringens ambitioner och vad man förmår att

göra med en ändringsbudget är så låsta som Ylva Johansson vill ge sken av här. Det är uppenbarligen ganska mycket man kan göra i en ändringsbudget, och vi är många som kommer att följa det noga. Vad är det man ger signaler om och vad är det man faktiskt tar tag i i en ändringsbudget?

Uppenbarligen är det svårt att få ett svar här på om man vill göra någonting från regeringens sida för att undvika den kaosartade kollaps av Arbetsförmedlingen som kan bli resultatet av den budget som gick igenom. Det är det jag fortfarande oroar mig för.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns många skillnader mellan mig och Lars Beckman. En av dem är att hur man organiserar Arbetsförmedlingen inte är en grundläggande ideologisk fråga för mig.

För mig handlar grundläggande ideologi om helt andra saker. Det handlar om synen på människan och människovärdet. Det handlar om att inte förfrämliga den andre. Det handlar om full respekt för kulturens frihet och journalistikens frihet, om möjligheter för rättsväsendet att agera fullt ut utan inblandning från politiker. Det handlar om öppenhet mot andra länder, om internationellt samarbete, om att bemöta andra som sina likar. Det är viktiga värden för mig, och därför är det otroligt viktigt för mig att ett parti som Sverigedemokraterna inte ska ha inflytande över regeringsmakten. Det är för mig en grundläggande ideologisk fråga.

Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden. Man kan inte ha lyssnat särskilt noga om man inte har hört mig säga också tidigare att Arbetsförmedlingen har stora problem och en hel del brister och behöver stora reformer. Så är det. Men det är naturligtvis en grannlaga uppgift.

I dag är det ungefär 60 procent av Arbetsförmedlingens arbete som utförs av privata aktörer. Med den reformering som nu ska ske kommer det att bli en större andel. Det är otroligt viktigt och en grannlaga uppgift att göra denna reformering på ett ansvarsfullt sätt.

Vi såg hur det gick till under den borgerliga tiden, när man av ideologiska skäl släppte lös en marknadsstyrning med etableringslotsar och jobbcoacher. Enligt min mening var det ett totalt moras. Det drog till sig oseriösa aktörer som kunde ta del av skattebetalarnas pengar, och enskilda människor kom i kläm.

Jag är fast besluten att se till att något sådant inte sker igen. Det är bland annat därför jag inte i dag har svaren på alla frågor. Jag tror att man ska tänka igenom ganska noga på vilket sätt man ska genomföra en grundläggande reformering för att undvika att den leder till effekter som man inte vill ha.

En av de saker jag tror att man ska tänka noga på är det Ali Esbati kallade experiment. Jag tror att man ska undvika experiment. Jag tror att man ska tänka efter ganska noga innan man genomför något för att undvika just experiment, för gör man dem i stor skala riskerar man att det leder till oönskade konsekvenser. Man kan naturligtvis tänka sig försöksverksamheter och annat som utvärderas. Det är ett sätt att göra det. Men man bör tänka efter noga hur man ska genomföra större förändringar för att säkerställa dem.

Självklart kommer jag senare att kunna redovisera för riksdagen och för Lars Beckman hur reformeringen ska gå till. Men innan dess ska vi tänka igenom den noga, och de fyra partier som står bakom januariavtalet ska alla vara med i det arbetet innan vi presenterar hur det ska gå till.

Prot. 2018/19:46

1 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 17 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Att matchningen måste bli bättre har ju riksdagen signalerat till regeringen i tre tillkännagivanden, så det finns en bred samsyn bland partierna i riksdagen vad gäller att det måste ske förändringar.

Men den som tar ett jobb eller ett uppdrag eller som, liksom Socialdemokraterna i detta fall, säger sig vilja föra en politik som man tidigare har sagt sig inte stå bakom – för nyfikna är det bara att läsa gamla kammarprotokoll – måste ha en idé om hur den tänker göra. Hur tänker man göra?

I överenskommelsen är det väldigt tydligt att ni ska reformera Arbetsförmedlingen i grunden och att LOV, det vill säga valfrihet, ska införas – jag antar att det handlar om valfrihet för arbetssökande.

Nu tycker jag att statsrådet ska använda sitt sista inlägg till att svara på dessa enkla frågor: Med vilken liv och lust tänker statsrådet ta sig an denna uppgift, och vilken grundläggande idé finns för hur detta ska göras?

Jag hörde något om ett system där man till exempel skulle få ersättning efter ett år. Då sa programledaren i Sveriges Radio mycket riktigt att det är väldigt stora aktörer med väldigt stor kassa som skulle klara av det.

Det kan vara ett sätt. Det kan ju också vara så att ett annat regeringsunderlagsparti har tänkt sig en annan lösning. Men det vore intressant att veta ungefär vilken inriktning man har tänkt sig. Har man tänkt att det ska vara mängder av små företag runt om i landet som får hjälpa arbetssökande att få ett jobb? Eller har man tänkt sig ett stort företag med miljarder i kassan, som har råd att få ersättning efter ett år? Ungefär vilken inriktning har statsrådet tänkt sig för denna grundläggande och genomgripande förändring av Arbetsförmedlingen?

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att jag redan har svarat på frågan. Jag återkommer till riksdagen när vi har genomarbetade förslag om hur reformeringen ska ske. Dessa förslag kommer att utarbetas gemensamt av de fyra partier som står bakom januariavtalet.

Låt mig ändå säga att jag tror att man ska lära lite både av andras misstag och av andras framgångar. Det gjordes ett stort misstag under den borgerliga tiden med etableringslotsarna och jobbcoacherna. Men hade över 1 000 leverantörer, och de fick betalt bara för att ta sig an en person. Ersättningen var över huvud taget inte baserad på resultat. Detta drog till sig oseriösa aktörer som ville sko sig på skattebetalarnas pengar.

Jag besökte Australien för en tid sedan och tittade på deras system. De har ett väldigt strikt resultatbaserat system, som bygger på att man får betalt när en person har haft ett arbete under en längre tid. Det har naturligtvis också sina tillkortakommanden, men det är i alla fall ett system som i mina ögon fungerar mycket bättre än det system som fanns med etableringslotsarna och jobbcoacherna.

Det är väl snarare den riktningen det handlar om, men jag tycker att man ska titta även på andra system och andra länder. Man bör dra slutsatser både av sådant som fungerar och av sådant som inte fungerar. Det har fungerat både i vårt land och i andra länder.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2018/19:3 om andning och sondmatning som grundläggande behov

Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Pia Steensland har frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits för att skyndsamt säkerställa att andning och sondmatning ska anses vara grundläggande behov.

Jag vill inledningsvis betona att jag har förståelse för den påfrestande situation som uppstår för anhöriga, föräldrar och syskon när barn föds med stora funktionsnedsättningar och har stora behov som behöver tillgodoses.

Situationen är förstås densamma för personer i vuxen ålder som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Jag vill tydliggöra att LSS och assistansreformen på ett avgörande sätt har förbättrat levnadsvillkoren och ökat självbestämmandet för flickor, pojkar, kvinnor och män med omfattande funktionsnedsättningar. Det är dock mer än 20 år sedan lagen trädde i kraft, och den utveckling som skett på området har i många fall varit svår att förutse.

Det är regeringens ansvar att följa upp vad utvecklingen innebär innan åtgärder vidtas. Det var därför regeringen gav en rad uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan i syfte att få en bättre bild av rättsutvecklingens konsekvenser för assistansberättigade. Utifrån dessa underlag och i väntan på LSS-utredningens förslag vidtog regeringen åtgärder genom att stoppa tvåårsomprövningarna för assistansersättningen med syftet att skydda assistansberättigade från kommande eventuella praxisförändringar på området.

LSS-utredningen, som fick uppdraget att göra en översyn av insatserna enligt LSS och assistansersättningen, är nu lämnad till regeringen. I betänkandet har frågan om barns i många fall stora omvårdnadsbehov, där hjälp behövs hela dygnet, uppmärksammats.

Även i rapporterna från Försäkringskassan och Socialstyrelsen framgår att den ändrade rättstillämpningen i LSS fått konsekvenser för dem som behöver hjälp med andning och sondmatning.

Jag är enig med Pia Steensland om att den situation som uppstått, där barn och vuxna inte får hjälp med andning och sondmatning med stöd av bestämmelser i LSS, behöver åtgärdas. Genom de uppdrag som har getts till Försäkringskassan, Socialstyrelsen och LSS-utredningen i syfte att bland annat följa praxisutvecklingen har regeringen fått del av underlag som fördjupat kunskaperna inom området.

I enlighet med januariavtalet ska rätten till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning, återställas. Jag står således fast vid vad jag tidigare uttalat om att regeringen skyndsamt kommer att påbörja det arbete som riksdagen gett oss i uppdrag att göra. Det arbetet pågår nu.

Anf. 20 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, men samtidigt gör svaret mig uppriktigt orolig.

Tack vare att Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetreservation fick stöd i riksdagen i december gavs en uppmaning till regeringen att skyndsamt ta fram ett lagförslag som säkerställer att andning och sondmatning ska anses vara grundläggande behov. Jag saknar klara besked i statsrådets svar angående huruvida hon kommer att genomföra riksdagens beslut.

I dag lever många människor med omfattande funktionsnedsättning, och deras anhöriga lever under ständig press. De för en nästan daglig kamp mot myndigheter för att få det stöd de har rätt till. Ängest och oro är de första känslor de känner när de vaknar på morgonen, och samma känslor är de sista de känner innan de somnar på kvällen. Föräldrar gör orosanmälningar mot sig själva till socialtjänsten, eftersom de befarar att deras barn inte längre är säkra i deras händer. De är rädda för vad som skulle kunna hända om de av utmattnings skulle förlora uppsikten under en kort stund. Familjer trasas sönder.

Rätten till assistansersättning urholkas dag för dag. Det strider mot intentionen med LSS och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige ju har skrivit under. Den lagliga rätten att kunna leva som andra försvinner och byts ut mot en kamp mot myndigheter. Detta är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

Varje dag som går utan lagändring är en förlorad dag. Jag är därför tacksam över att denna kammare och i och med KD-M-budgeten har beslutat att vi måste få en ny lag på plats så snabbt det bara är möjligt.

Fru talman! Jag uppfattar att statsrådet, precis som jag har, har förståelse för hur svår situationen är för många människor med funktionsnedsättning och för deras anhöriga. Vi har båda träffat drabbade personer och läst myndigheternas rapporter, som beskriver de omänskliga konsekvenserna av rådande rättspraxis.

Min bästa julklapp kom faktiskt från statsrådet den 21 december förra året. Det handlade om statsrådets uttalande i medier efter riksdagens beslut att stödja Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetreservation. Jag citerar statsrådet: ”Det finns en stor samsyn om andning och sondmatning bland riksdagens partier. Nu finns det ett beslut vilket är bra. Det innebär att vi som övergångsregering kan påbörja ett arbete, vilket vi nu kommer göra skyndsamt.”

Men dagens svar från statsrådet gör mig osäker på hur mycket det uttalandet var värt. Det har nu gått 42 dagar sedan riksdagen gav regeringen i uppdrag att skyndsamt säkerställa det självklara – att andning och sondmatning är grundläggande behov.

Mina frågor till statsrådet blir därför följande: Varför nämner inte statsrådet riksdagens beslut i sitt svar på min interpellation? Menar statsrådet att riksdagens beslut inte påverkar vad regeringen gör? Och om statsrådet har för avsikt att skyndsamt genomföra riksdagens beslut undrar jag också när statsrådet bedömer att en lagändring kan vara på plats.

Prot. 2018/19:46

1 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill verkligen understryka att det finns en stor samstämmighet, och samstämmigheten har inte uppstått nyligen utan den har funnits under en längre tid.

Frågan har varit väldigt svår att hantera. Eftersom Pia Steensland och jag inte har suttit i socialutskottet tillsammans vill jag bara berätta att redan när jag satt i socialutskottet och det var Pia Steenslands partivänner som satt på Socialdepartementet upplevde vi att det fanns en otydlighet. Rättspraxis förändrade människors vardag i den meningen att Försäkringskassan naturligtvis tog intryck av förändrad rättspraxis.

Vi har behövt vidta förändringar. Och jag tackar för att vi har den överlämnade LSS-utredningen som en utgångspunkt. Men det är klart att vi behöver gå fram snabbare när det gäller andning och sondmatning, vilket jag också har uttalat.

Jag tycker inte att för mycket av den samstämmighet som finns i kammaren ska tillmätas M-KD:s budgetreservation som gick igenom. Tvärtom har samstämmigheten funnits under en längre tid. Under hela valrörelsen deltog jag i debatter om LSS-frågan och assistansen, och det gjorde också företrädare för andra partier.

Pia Steensland ställer frågan varför det dröjer så länge, varför det inte händer någonting. Då vill jag säga att det är exakt 14 dagar sedan den här kammaren röstade fram en statsminister, och det är 11 dagar sedan jag själv fick uppdraget som socialminister. Jag kan garantera att vi inte försjunker någon tid. Arbetet pågår med att ta fram förslag som gör att vi ska kunna hantera frågan om andning och sondmatning, eftersom jag upplever att Socialdemokraterna och andra partier har en samsyn om att frågan är väldigt angelägen.

Det tydliggörs också i januariavtalet mellan S, C, L och MP att vi vill hantera frågan om andning och sondmatning men också egenvårdsfrågan vid sidan av föräldraansvar och huvudmannaskap. Precis det som vi har kommit överens om kommer att levereras. Min bedömning är också att frågan om andning och sondmatning kommer att kunna hanteras mycket mer skyndsamt och betydligt snabbare än många av de andra delarna.

Pia Steensland säger att ingenting har hänt. Då vill jag betona att regeringen under våren lade fram propositioner som innebar att man stoppade tvåårsomprövningarna och att väntetid och beredskap skulle räknas in i de grundläggande behoven, vilket innebar positiva förändringar och underlättade för framför allt familjer med barn med stora behov.

Både Pia Steenslands interpellation och tonen i interpellationssvaret är viktiga. Vi ska fortsätta att ha en god ton och samarbeta. Vi ska se till att vi får de allra bästa lösningarna, för det här är komplicerat.

Nu handlar interpellationen om andning och sondmatning. Men jag vill säga till alla berörda som lyssnar på den här debatten att det finns en utmaning i LSS-frågan i sin helhet och när det gäller den personliga assistansen att se till att både barn och vuxna ska känna den trygghet som man har rätt att känna vid stora och omfattande funktionsnedsättningar. Det gäller också alla andra insatser som finns inom ramen för LSS. Jag vill att alla ska känna sig trygga med att vi ser helheten och att det är med utgångspunkt från den som vi tar oss an detta.

Anf. 22 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag håller med statsrådet om att det har varit en bred samsyn. I valrörelsen var ju samtliga partier rörande överens. Bedömningen från Kristdemokraternas sida är att övergångsregeringen hade kunnat agera utifrån den politiska samsynen. Det var därför vi tog ett utskottsinitiativ i socialutskottet, där samtliga partier instämde i att vi måste göra någonting för att andning och sondmatning skulle räknas som grundläggande behov.

Jag instämmer i att det fanns en samsyn och hade därför önskat att övergångsregeringen hade agerat. Det var ju en politiskt okontroversiell fråga, eftersom det fanns en samsyn.

Jag tackar för svaret. Och jag håller med om att det inte ska vara prestige i den här frågan. Det är en så otroligt viktig och livsavgörande fråga, så vi ska verkligen göra allt vi kan för att samarbeta.

Samtidigt önskar jag att du kan vara lite mer konkret. Situationen är akut. Enskilda människors och familjers liv trasas sönder. Assistansersättningen är ju livsnödvändig, inte minst när det gäller andning och sondmatning. Jag skulle vilja veta om du har någon bedömning av när den nya lagändringen angående just andning och sondmatning kan vara på plats. Det är många personer som väntar, och de har redan väntat alldeles för länge.

Fru talman! Vi har i dag en situation där Högsta förvaltningsdomstolen har slagit fast att sondmatning faktiskt ska räknas som ett grundläggande behov. När den domen föll förra året var det många människor som andades ut och trodde att nu skulle de äntligen få hjälp. Men Försäkringskassan valde då att tolka domen så att det enbart var den tid det tar att koppla på och av sonden som skulle räknas som grundläggande behov och inte den tid när näringen fördes in, det vill säga själva matningen.

Min fråga till statsrådet blir därför om hon i arbetet med att ta fram ett nytt lagförslag säkerställer att hela den tid det tar att utföra insatsen för sondmatning såväl som för andning kommer att anses vara ett grundläggande behov, så att det inte kommer att finnas tolkningsutrymme för myndigheten att göra en annorlunda bedömning.

Fru talman! Jag har ytterligare en fråga till statsrådet, och den gäller budgeten.

Det är svårt att uppskatta hur stor kostnadsökningen blir när fler personer återigen kommer att omfattas av rätten till assistansersättning.

I Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetreservation gjordes en uppskattning på 700 miljoner kronor om året och 350 miljoner för halvåret. Vi bedömde att en lag kan vara på plats efter ett halvår. Men, och det är viktigt, att det i budgetreservationen också fanns en överenskommelse mellan Kristdemokraterna och Moderaterna om att mer pengar skulle tillföras anslaget om det skulle visa sig att det behövs för att säkerställa att de som behöver hjälp med andning och sondmatning faktiskt ska få det.

Jag vill därför fråga statsrådet om även S-MP-regeringen är beredd att tillföra mer pengar under 2019 och kommande år, om det skulle behövas för att säkerställa att alla de som kommer att omfattas av lagändringen får den hjälp som de behöver.

Prot. 2018/19:46

1 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska försöka ta Pia Steensland frågor i tur och ordning och hoppas att jag inte glömmer någon.

Om man först avsätter en regering och sedan får en övergångsregering kan man inte förvänta sig åtgärder. Det är en komplicerad situation som vi inte har varit med om tidigare. Men frågan blir inte okontroversiell för att partierna är överens, utan det handlar om att det är en regering som är avsatt och som helt enkelt inte ska agera och ta nya initiativ, utan saker och ting ska rulla på. Det där är inte önskvärt, och jag hoppas verkligen att vi inte hamnar i den situationen alltför ofta och att man, när man avsätter en regering, kanske också har en idé om hur man bildar en ny. Det skulle förstås underlätta.

Nu är vi där att vi har en regering. Vi kommer att vidta åtgärder. Andning och sondmatning är en fråga som vi kommer att hantera skyndsamt. Jag kan inte ge något datum, men jag säger att frågan ska hanteras skyndsamt.

Frågan om personlig assistans och alla frågor kring den är komplexa och hör ihop. Det är viktigt att de får göra det, att vi ser helheten. Men bedömningen är att vi kommer att kunna hantera frågan om andning och sondmatning specifikt. Vi kommer att återkomma. Pia Steensland frågar hur förslaget exakt kommer att se ut. Jag kan inte svara exakt på hur det kommer att se ut. Men vi återkommer, och vi kommer inte att ta ett dugg längre tid på oss än vad vi behöver.

Pia Steensland frågar hur kostnadsläget ser ut när det gäller andning och sondmatning. Det är också en fråga som gäller hela LSS-lagstiftningen hur kostnadsfördelningen mellan kommun och stat ska se ut. Men jag vill verkligen understryka att det är en rättighetslagstiftning. Det är ingen som kommer att få veta i september att pengarna är slut och att man inte tänker följa lagen, utan lagen ska följas.

Problemet är, och har varit, att det har kommit en ny tolkning av lagen som gett en rättspraxis som inneburit att människor har fått beslut som vi kommer att diskutera om de är rimliga eller inte. Om vi som politiker inte tycker att de är rimliga måste vi ändra lagstiftningen. Det är precis det som är det gedigna arbete som vi nu ska göra med den samlade LSS-lagstiftningen.

Vi har varit tydliga med att om det blir ökade kostnader är det något som vi får ta. Men vi kan inte börja med frågan om kostnaderna. Vi måste veta hur lagstiftningen ska fungera och vad det är vi ska åstadkomma.

Om jag får tänka högt i riksdagens talarstol tänker jag att det låter väldigt enkelt att ändra tillbaka i rättspraxis, men Pia Steensland och övriga ledamöter i socialutskottet har ju också brottats med frågan. Att ändra tillbaka i rättspraxis är ganska komplicerat när samhället förändras, när människors behov förändras och nya grupper tillkommer. Det finns ju skäl till att antalet timmar och antalet brukare sedan LSS-lagstiftningen infördes har ökat. Det beror på hur både grupperna och behoven ser ut. Det beror också på vilken samsyn man har inom en stor myndighet om att man ska hantera ansökningar mer likvärdigt. Det finns så många parametrar i detta.

Som jag nämnde i mitt svar är detta skälet till att vi har beställt olika utredningar och underlag. Vi måste känna att vi verkligen vet vad vi har att göra med, vad vi behöver fatta beslut om och vad våra eventuella förslag kommer att leda till.

Vi tittar just nu på den utredning som nyligen lämnades till övergångsregeringen för att se hur vi ska hantera den. Vi behöver ett gediget underlag, och det har vi fått. Sedan får vi se hur vi ska hantera det samlat.

Anf. 24 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet.

Det är sant att det är en stor och svår fråga som vi måste försöka hantera på bästa sätt. Det är viktigt att vi från politiken är så noga i våra politiska beslut att det inte sker försämringar. Tydliga direktiv från den förra S- och MP-regeringen gjorde dock att det blev nedskärningar i den personliga assistansen.

När man märker att utsatta personer drabbas av dessa beslut och myndigheternas rapporter visar att det är en konsekvens av rådande rättspraxis till följd av politiska beslut anser jag att regeringen skyndsamt måste ställa det till rätta.

Jag uppskattar verkligen ministerns inställning att vi måste ha en bred samsyn och långsiktighet i det framtida arbetet, och jag ser fram emot samtal om detta och hoppas att det kommer att bli bra.

Andning och sondmatning är en del, men det finns många andra delar. Det handlar framför allt om det femte grundläggande behovet. Här drabbas personer med intellektuell funktionsnedsättning och psykisk funktionsnedsättning hårt av rådande rättspraxis.

Kristdemokraterna skulle gärna se en parlamentarisk överenskommelse så att man får den viktiga långsiktigheten framåt.

Efter det utskottsinitiativ som Kristdemokraterna tog i socialutskottet före jul bildades en arbetsgrupp med representanter för samtliga partier, just för att få möjlighet att diskutera långsiktigt och få en samsyn.

Vi uppfattar det som att de fyra partier som ingått överenskommelsen om 73 punkter inte får samarbeta med övriga partier i frågor som lyfts fram i dessa 73 punkter, varav LSS och personlig assistans är en.

Jag vill därför gärna höra hur ministern ser på framtiden och om hon kommer att eftersträva och önska samarbete även med övriga partier i riksdagen.

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi ska se framåt och ta oss an LSS, personlig assistans och funktionshindersfrågor i bred mening. Som socialminister ser jag det som en av mina viktiga uppgifter.

Det är inte möjligt för regeringen att i ett regleringsbrev tala om att det ska brytas mot befintlig lagstiftning. Nu står vi inför utmaningen att få lagen så tydlig att den levererar det vi tycker att den ska leverera. Jag inser att det är en stor utmaning, men vi ska ta oss an den på allra bästa sätt.

Exakt hur alla samarbeten kommer att gå till ska nog inte jag som socialminister tala om i en interpellationsdebatt. Det handlar dock om att vi i S, C, L och MP har beslutat oss för att detta är en viktig fråga och att vi ska göra på ett visst sätt och har en viss målsättning med vårt gemensamma arbete. Detta hindrar dock inte att vi är överens om att vi vill ha en bredare samverkan i frågorna. Vi ska inte bygga murar, men ingen som står bakom januariavtalet ska heller ta egna initiativ och hitta andra konstellationer.

Prot. 2018/19:46
1 februari

Svar på
interpellationer

Jag uppskattar det samarbete som finns i socialutskottet; det är ett klokt sätt att arbeta. Kan jag och Socialdepartementet bistå er gör vi såklart det. Jag ser fram emot fortsatt dialog i frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Motioner
med anledning av skr. 2018/19:34 Riksrevisionens rapport om investeringsstödet till särskilda boenden för äldre
2018/19:3019 av Michael Anefur m.fl. (KD)
2018/19:3020 av Anders W Jonsson och Sofia Nilsson (C)
2018/19:3021 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD)
2018/19:3022 av Karin Rågsjö m.fl. (V)
2018/19:3023 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 31 januari

2018/19:28 Det kommande arbetet med konventionen om förbud mot kärnvapen

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:29 Formuleringen om Nato i regeringsförklaringen

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:30 Sänkta trösklar in på bostadsmarknaden

av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:31 En förstärkt nationell cancerstrategi

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:32 Åtgärder för att göra det mer lönsamt för låginkomsttagare att arbeta

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:33 Skärpta demokrativillkor för bidrag till organisationer

av *Jan Ericson* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:34 Finansiering av planerade reformer

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:35 Kritik mot lärare som följer skollagen

av Roger Haddad (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:36 Tillsatt utredning om vinstförbud i välfärden

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2018/19:37 Taket för uppskov med reavinstskatt

av Larry Söder (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:38 Arbetslöshetsmålet

av Sails Quicklund (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:39 Arbetslöshetsmålet

av Jan Ericson (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:40 Säkerhetsrutinerna på Svenska kraftnät

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:41 Mora-Siljan flygplats

av Carl-Oskar Bohlin (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:42 Ekonomiskt bistånd på grund av trångboddhet

av Katarina Brännström (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2018/19:46

1 februari

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 januari

2018/19:67 Den enskildes skydd mot att drabbas av manipulerade vägmätare

av Anders Åkesson (C)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:68 Fusk med mätarställningen i bilar

av Jens Holm (V)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:69 Rasmässig eller etnisk profilering inom rättsväsendet

av Linda Westerlund Snecker (V)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:70 Den iranska regimen och tortyren

av Amineh Kakabaveh (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:71 Situationen i Sudan

av Anders Österberg (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:72 Antalet vargar

av Sten Bergheden (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:73 Farledsavgifterna

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:74 Effektbrist i Skåne som hämmar tillväxten

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:75 Ökad otrygghet i Uppsala

av *Marta Obminska* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:76 Konsekvenser av den så kallade gymnasielagen

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:77 Migrationsverkets regleringsbrev

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:78 Åtgärder för att få fler personer som nekats uppehållstillstånd att lämna landet

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:79 Kompetensutvisningar

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:80 Beredningskravet för migrationspolitiska förslag

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:81 Id-kontroll och visitation av besökare till boende på förvar

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:82 Hanteringen av migrationspolitiken i Sverige

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:83 Anhöriginvandring

av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:84 Kompetensutvisningar

av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:85 Expertskatten

av *Johan Forssell* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:86 Ostkustbanan

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:87 Hot och våld mot djurägare

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:88 Kostnaden för flytten av Sidas huvudkontor

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:89 Utrikesministerns kommentarer om brittiska politikernas hantering av brexit

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:90 Hallands framtida energiförsörjning

av *Lars Püßs* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:91 Riksdagens möjligheter till misstroendeförklaring

av *Matheus Enholm* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:92 Betesinventering i brandområde

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:93 Tillkännagivande om Tullverkets befogenheter

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:94 PFAS

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

Prot. 2018/19:46

1 februari

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 10.14.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2018/19:16 om arbetslöshetsmålet	2
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	2
Anf. 2 LARS BECKMAN (M)	3
Anf. 3 ALI ESBATI (V)	3
Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	4
Anf. 5 LARS BECKMAN (M)	5
Anf. 6 ALI ESBATI (V)	6
Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	7
Anf. 8 LARS BECKMAN (M)	8
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	9
§ 6 Svar på interpellation 2018/19:17 om Arbetsförmedlingen	9
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	9
Anf. 11 LARS BECKMAN (M)	9
Anf. 12 ALI ESBATI (V)	10
Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	11
Anf. 14 LARS BECKMAN (M)	12
Anf. 15 ALI ESBATI (V)	13
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	14
Anf. 17 LARS BECKMAN (M)	15
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	15
§ 7 Svar på interpellation 2018/19:3 om andning och sondmatning som grundläggande behov	16
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	16
Anf. 20 PIA STEENSLAND (KD)	17
Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	18
Anf. 22 PIA STEENSLAND (KD)	19
Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	20
Anf. 24 PIA STEENSLAND (KD)	21
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	21
§ 8 Bordläggning	22
§ 9 Anmälan om interpellationer	22
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	23
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 10.14.	25